

Vaak haspelen molenaars – zelfs instructeurs – nog wel eens wat zaken door elkaar als het gaat om vangen met de staart, vangbreuk, op de vangbalk zitten etc. In dit document leggen we uit hoe het zit.

1. Wat doe je bij vangbreuk? Zie §7.3.10 pg 41: *Breekt er toch iets terwijl de molen wordt gevangen dan is de eerste actie: de molen tot stilstand brengen door hem uit de wind te kruien. Dit noemt men 'vangen met de staart'.*
2. Daarvoor moet je als het kan een extra ketting hebben, zie punt 3. Dus leg je bij het opzeilen de roeketting altijd links, een veld achter het draaiende gevluucht. §7.1.3, pg 11: *Men maakt de roeketting en de bliksemafleiderkabel los en leg ze in de buurt van de plek waar het wiekenkruis zal gaan draaien maar zodanig dat men er niet over kan striukelen. Ze zijn dan direct bij de hand in geval van nood.*
3. Wat moet je dan met die roeketting als je vangt met de staart? §7.3.10 pg 42: *Bij vangbreuk kruit men bij voorkeur de molen ruimend uit de wind. [...] Het losmaken en voorzichtig laten slippen van de bezetketting kan al voldoende zijn om het ruimend omgaan op gang te brengen [...] De molenaar mag de bezetketting onder geen voorwaarde helemaal losmaken omdat er grote krachten op de bezetketting kunnen staan. [...] Als de molen nog steeds draait terwijl de bezetketting helemaal is gevierd dan moet de bezetketting eerst weer kort gezet worden voordat men verder kan kruien. **Is de roeketting bereikbaar dan kan die gebruikt worden als tweede bezetketting.***
4. Moet je **altijd** ruimend omkrooien als je vangt met de staart? Nee, zie §7.3.10 pg 42: *Staat de molen bij vangbreuk echter al krimpemd, bijvoorbeeld om wat minder snel te draaien (zwichten met de staart), dan is krimpemd kruien te overwegen **want de molen staat dan sneller stil.** Andere zaken, die meewegen of je ruimend of krimpemd om gaat kruien zijn: hoe ligt de kruiketting? Draait de molen belast? Heeft de molen de (sterke) neiging ruimend om te willen of niet?*
5. Kun je bij een vang die het net niet trekt niet rustig wachten op een zaam? Dat kan alleen in een uitzonderlijk geval: het staat in §7.2.2.b pg 19 : ***In het uitzonderlijke geval** dat men 'op 't scherp van de snede' moet malen vanwege het hoge polderpeil dient men continu attent te zijn op plotseling invallende windvlagen. [...] Draait de molen eenmaal te snel dan kan de vang te kort schieten. Wacht dan een zaam (een korte afname van de windkracht) af om alsnog te vangen. Raak echter niet in paniek. Een windvlaag duurt gewoonlijk hooguit een minuut."*
6. Mag je kruien op het gaande werk? Bij vangbreuk dus zeer zeker wel, maar dan dus alleen met een goede borging tegen snel kruien (bezetketting, roeketting). In alle andere gevallen niet. Al zou het op zwaar kruierende molens best kunnen, we doen het niet: we leren zo gedrag aan dat op *alle* molens goed is.
7. En op de vangbalk zitten dan? Dat gaat bij vangbreuk niet helpen. Bij draaiende molen in principe niet in de kap komen! En bij een niet goed vangende vang bij stevige wind al helemaal niet. Wanneer mag het wel (al raad ik het af): zie §7.3.11 pg 44: *Om **een achteruit draaiende molen** te stoppen zal de molenaar eerst proberen op normale wijze te vangen. [...] Heeft de molen geen kneppel en is er nog iemand anders aanwezig dan kan deze op de vangbalk gaan zitten. [...] Als het niet lukt het achteruitdraaien te stoppen dan moet de molen zo snel mogelijk gekruid worden. Of dat ruimend of krimpemd gebeurt hangt af van de weerssituatie die het achteruitdraaien veroorzaakt en de ligging van de kruiketting.*

